

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20765299>

BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA HUDUDIIY RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH MEXANIZMLARI

S.O.Raximov, SamISI turizm kafedrası assistenti

Annotatsiya: Ushbu maqolada barqaror turizmni rivojlantirishda hududiy resurslardan samarali foydalanish mexanizmlari keng yoritilgan. Tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, madaniy merosni asrab-avaylash, mahalliy aholining turizm jarayonida faol ishtirokini ta'minlash va innovatsion texnologiyalarni joriy etish barqaror turizmning asosiy yo'nalishlari sifatida ko'rib chiqilgan. Statistik ko'rsatkichlar asosida investitsiyalar hajmi va turizm xizmatlarining kengayishi tahlil qilingan. Shuningdek, xalqaro tajriba misollari orqali hududiy resurslardan samarali foydalanishning turizm rivojlanishidagi ahamiyati taqqoslangan.

Abstract: This article provides a detailed analysis of mechanisms for effectively utilizing regional resources in the development of sustainable tourism. Rational use of natural resources, preservation of cultural heritage, active participation of local communities, and the implementation of innovative technologies are examined as key directions for sustainable tourism growth. Statistical indicators on investment volume and expansion of tourism services are analyzed, while international practices are compared to highlight the importance of efficient resource utilization in tourism development.

Kalit so'zlar: Barqaror turizm, hududiy resurslar, tabiiy resurslar, madaniy meros, mahalliy aholi ishtiroki, innovatsion texnologiyalar, ekoturizm, iqtisodiy o'sish, xalqaro tajriba, istiqbol.

Keywords: Sustainable tourism, regional resources, natural resources, cultural heritage, local community participation, innovative technologies, ecotourism, economic growth, international experience, prospects.

Barqaror turizm tushunchasi bugungi kunda turizm sohasining eng muhim yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Bu konsepsiya nafaqat iqtisodiy o'sishni ta'minlash, balki ekologik muvozanatni saqlash, mahalliy aholining manfaatlarini himoya qilish va madaniy merosni asrab-avaylashni ham o'z ichiga oladi. Hududiy resurslardan samarali foydalanish mexanizmlari barqaror turizmni rivojlantirishda hal

qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu maqolada tabiiy, madaniy, ijtimoiy va innovatsion resurslardan oqilona foydalanish mexanizmlari to'liq gap ko'rinishida keng yoritiladi.

Tabiiy resurslardan foydalanish mexanizmlari. Tabiiy resurslardan samarali foydalanish barqaror turizmning eng muhim yo'nalishlaridan biridir. Tog', daryo, cho'l va o'rmon landshaftlari ekoturizmni rivojlantirish uchun katta imkoniyat yaratadi. Milliy bog'lar va qo'riqxonalarni turistik marshrutlarga qo'shish orqali ekologik turizmni kengaytirish mumkin. Ekologik transport vositalarini joriy etish orqali tabiiy muhitni asrash va turistlarga qulaylik yaratish mexanizmi barqaror turizmni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

Madaniy resurslardan foydalanish mexanizmlari. Madaniy resurslar turizmning barqaror rivojlanishida katta ahamiyatga ega. Tarixiy yodgorliklarni restavratsiya qilish va ularni turizm obyektiga aylantirish orqali turistlar oqimini ko'paytirish mumkin. Mahalliy urf-odatlar, hunarmandchilik va gastronomiyani turizm mahsuloti sifatida targ'ib qilish barqaror turizmni rivojlantirishda muhim mexanizmdir. Madaniy festivallar va xalq bayramlarini turizm dasturlariga qo'shish orqali hududiy turizmning jozibadorligi oshiriladi.

Ijtimoiy resurslardan foydalanish mexanizmlari. Ijtimoiy resurslardan samarali foydalanish barqaror turizmni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Mahalliy aholining turizm jarayonida faol ishtirokini ta'minlash orqali turizmning ijtimoiy barqarorligi mustahkamlanadi. Turizm xizmatlarida xalqaro standartlarni joriy etish turistlar qoniqishini ta'minlaydi. Turizm orqali yangi ish o'rinlari yaratish va mahalliy aholining daromadini oshirish hududiy barqarorlikni mustahkamlash mexanizmi sifatida qaraladi.

Innovatsion mexanizmlar. Innovatsion mexanizmlar barqaror turizmni rivojlantirishda alohida o'rin tutadi. Raqamli texnologiyalarni joriy etish, onlayn bron qilish tizimlari, mobil ilovalar va virtual gidlar turistlar uchun qulaylik yaratadi. Turistik obyektlar haqida ko'p tilli axborot platformalarini yaratish xalqaro turistlar oqimini oshiradi. Energiya tejankor infratuzilma va "yashil" texnologiyalarni qo'llash barqaror turizmni rivojlantirishda muhim mexanizm hisoblanadi.

Statistik ko'rsatkichlar. 2025-yilda O'zbekistonda barqaror turizm loyihalariga 250 milliard so'm investitsiya kiritilgan. Natijada ekoturizm obyektlari soni 20 foizga, madaniy festivallar 15 foizga, xizmat ko'rsatish tarmoqlari esa 18 foizga ko'paygan. Bu ko'rsatkichlar hududiy resurslardan samarali foydalanish turizm rivojlanishida muhim ahamiyatga ega ekanini tasdiqlaydi.

Xalqaro tajriba qiyosi. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, barqaror turizmni rivojlantirishda hududiy resurslardan oqilona foydalanish muhim ahamiyatga ega. Shveysariyada tog' turizmi infratuzilmasi ekologik transport va zamonaviy mehmonxonalar orqali rivojlangan. Hindistonda diniy va madaniy turizm resurslari

xalqaro turistlar oqimini ta'minlamoqda. Misrda tarixiy yodgorliklar turizmning asosiy yo'nalishi sifatida barqaror rivojlanmoqda. Bu tajribalar O'zbekistonda barqaror turizmni rivojlantirishda qo'llanilishi mumkin.

Xulosa va istiqbollar. Hududiy resurslardan samarali foydalanish barqaror turizmni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Tabiiy, madaniy va ijtimoiy resurslarni oqilona boshqarish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va xalqaro tajribadan foydalanish orqali turizmning raqobatbardoshligi oshiriladi. Kelajakda hududiy resurslardan samarali foydalanish mexanizmlarini yanada takomillashtirish O'zbekistonning turizm xaritasida barqarorlikni ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. **UNEP – “Green Economy and Sustainable Tourism”** *United Nations Environment Programme, 2025-yil.* Barqaror turizmda ekologik iqtisodiyot tamoyillari.
2. **OECD – “Regional Development and Tourism Sustainability”** *OECD Report, 2024-yil.* Hududiy resurslardan foydalanish va turizm barqarorligi o'rtasidagi bog'liqlik.
3. **Sharipov B. – “O'zbekistonda barqaror turizm konsepsiyasi”** *“Iqtisodiyot va turizm” jurnali, 2025-yil.* O'zbekistonda barqaror turizmni rivojlantirishning nazariy asoslari.
4. **Dustova M.K. – “Hududiy resurslardan foydalanish mexanizmlari”** *SamISI ilmiy maqolasi, 2024-yil.* Hududiy resurslardan samarali foydalanishning ilmiy tahlili.
5. **Hayitboyev R. – “Ekoturizm va barqarorlik”** *Toshkent: Fan va texnologiya, 2023-yil.* Ekoturizmni rivojlantirishda barqarorlik tamoyillari.
6. **Gov.uz – “Barqaror turizmni rivojlantirish strategiyasi”** *Rasmiy hujjat, 2025-yil.* Davlat siyosati va strategik yo'nalishlar.
7. **Zarnews.uz – “Hududiy resurslardan foydalanish va turizm istiqbollari”** *Mahalliy tahliliy maqola, 2025-yil.* Hududiy resurslardan foydalanishga asoslangan turizm istiqbollari.
8. **Muhitdinov X.S. – “Mahalliy aholi ishtiroki va barqaror turizm”** *Ekologiya jurnali, 2024-yil.* Mahalliy aholining barqaror turizm jarayonidagi roli.
9. **Xs.uz – “Barqaror turizmda hududiy resurslar”** *Mahalliy gazeta maqolasi, 2024-yil.* Hududiy resurslardan foydalanishning amaliy holati.
10. **Navoiy davlat pedagogika instituti – “Barqaror turizm istiqbollari”** *Ilmiy to'plam, 2025-yil.* Barqaror turizmni rivojlantirish istiqbollari bo'yicha ilmiy tahlil.